

Porsgrunn
VIDEREGÅENDE SKOLE

En stemme med makt eller et symbol uten innflytelse?

Navn: Martine Wiger Sørensen og Silje Dolva Knatterød

Klasse: 3STA – 3STC

Fag: Politikk og menneskerettigheter

Veileder: Marianne Siksjø Brevig

Termin & år: 1/2 termin 2025

Kilde: Reddbarna.no, Illustrasjon: Tomas Drefvelin

Innhold

Sammendrag	2
Forord	2
1. Innledning	3
1.1. Bakgrunn.....	3
1.2. Avgrensning, problemstilling og disposisjon	4
2. Teori.....	4
2.1. Deltakerdemokrati	4
2.2. Elevmedvirkning og elevdeltakelse	5
2.3. Opplæringsloven	6
3. Metode.....	7
4. Resultater	8
4.1 Spørreundersøkelse.....	8
4.2 Intervju med rektor	12
4.3 Intervju med miljøterapeuter.....	13
5. Analyse.....	16
5.1. Evnen til å uttrykke seg fritt i skolen	16
5.2. Skoleledelsens rolle i elevdemokratiet.....	16
5.3. Sammenhenger og implikasjoner.....	17
5.4 Mangel på dialog: Hvordan avstanden mellom ledelse og elever påvirker skolehverdagen.....	17
6. Drøfting	19
6.1. Betydningen av elevenes deltakelse	19
6.2. Skoleledelsens rolle og ansvar.....	19
6.3. Mulige tiltak.....	20
6.4. Styrker og svakheter fra metodedelen.....	20
6.5. Konsekvenser ved videre svekkelse av elevdemokratiet	21
7. Konklusjon.....	22
8. Referanser / Kilder	22
9. Vedlegg	24
9.1. Transkriberte intervjuer	24
9.2. Samtykkeskjema for intervjuer	24

Sammendrag

I denne forskningsoppgaven har vi undersøkt et viktig spørsmål: Hvordan påvirker oppfølgingen av elevrådets innspill tilliten til skolesystemet, og hvordan kan et tettere samarbeid med skoleledelsen styrke elevdemokratiet? Gjennom spørreundersøkelse av elever i Vg3 og dybdeintervjuer med skoleledelsen, har vi avdekket at mange elever føler at deres stemme ikke blir hørt. Når innspill fra elevrådet ikke blir fulgt opp på en tydelig måte, oppstår en følelse av maktesløshet og mistillit til skoleledelsen. På den andre siden viser våre funn at et aktivt og gjensidig samarbeid mellom elevrådet og skoleledelsen kan bidra til å gjenopprette tilliten og skape et mer levende og representativt elevdemokrati.

Funnene bekrefter at når skolen virkelig tar hensyn til elevrådets forslag og gir dem konkret oppfølging, kan det ikke bare bygge tillit, men også inspirere til økt deltakelse i demokratiske prosesser. Et slikt samarbeid kan være nøkkelen til en skolekultur der elevenes stemmer ikke bare blir hørt, men også respektert.

Forord

Vi ønsker å rette en stor takk til alle som har bidratt til dette prosjektet. Først og fremst vil vi takke vår fantastiske lærer, Marianne Siksjø Brevig, for støtte og veiledning gjennom arbeidet. En stor takk går også til Marta Stachurska-Kounta, vår forskerkontakt, for verdifulle innspill og hjelp underveis.

Videre vil vi takke Tale Birkeland Engebretsen ved Skrivesenteret for veiledning og gode råd som har vært til stor hjelp i skriveprosessen. Vi er også svært takknemlige for vår kjære rektor, samt de to miljøterapeutene våre, som stilte til intervju og delte sin innsikt og erfaringer.

Til slutt vil vi takke alle elevene som tok seg tid til å svare på spørreundersøkelsen vår. Deres bidrag har vært uvurderlige for å gi oss et bredere grunnlag for vår studie.

1. Innledning

1.1. Bakgrunn

På videregående skoler fremheves ofte viktigheten av elevdemokrati, og elevrådet spiller en sentral rolle som en kanal for elevenes innspill og påvirkning. Dette gir elevene muligheten til å fremme ideer og bidra til et bedre skolemiljø. Likevel opplever mange elever at det er utfordringer knyttet til hvordan deres stemmer blir tatt imot, og hvorvidt elevrådets innspill faktisk fører til endringer i praksis.

Nærskoleprinsippet, som innebærer at elever skal ha rett til skoleplass på sin nærmeste videregående skole, er ment å sikre lokal tilknytning og tilhørighet. Som elever tilbringer vi over 841 timer på skolen i løpet av året (Utdanningsdirektoratet). Et godt skolemiljø, hvor elevene føler seg sett og respektert, er derfor viktig for trivsel og motivasjon. Når elever føler at deres stemme ikke får gjennomslag, kan dette svekke både engasjementet og tilliten til skolesystemet. Samtidig finnes det oppfatninger om at elevrådet noen ganger oppfattes som en formalitet, der reelle endringer kan være utfordrende å oppnå. Dette gir grunn til å undersøke hvordan elevrådets funksjon og innflytelse kan styrkes.

En masteroppgave fra NLA Høgskolen viser at elever generelt har positive erfaringer med elevrådsarbeid og opplever et godt forhold til skoleledelsen. Samtidig påpekes det at kommunikasjonen mellom elevrådet og de øvrige elevene kan være begrenset. Dette kan igjen påvirke både elevrådets synlighet og effektivitet (Gilje, 2023). På vår skole, Porsgrunn videregående, ser vi at mange ideer og innspill fra elever ikke alltid resulterer i konkrete tiltak. Dette reiser spørsmålet om hvordan skoleledelsen kan styrke samarbeidet med elevrådet og sikre at elevstemmen får reell gjennomslagskraft. Gjennom vår forskningsoppgave ønsker vi å

undersøke hvordan oppfølgingen av elevrådets innspill påvirker tilliten til skolesystemet, og hvordan et bedre samarbeid mellom elevrådet og skoleledelsen kan styrke elevdemokratiet på vår skole.

1.2. Avgrensning, problemstilling og disposisjon

I denne oppgaven vil vi gjennomføre semi-strukturerte intervjuer med rektor og våre to miljøterapeuter, samt spørreundersøkelser blant elever ved Porsgrunn videregående skole. Vi skal gjennom en analyse av svarene, og forsøke å svare på følgende problemstilling:

Hvordan påvirker oppfølging av elevrådets innspill tilliten til skolesystemet, og hvordan kan samarbeid med skoleledelsen styrke elevdemokratiet?

Oppgaven avgrenses til å undersøke elevdemokratiet ved Porsgrunn videregående skole. Selv om temaet er relevant for skoler over hele landet, gir en lokal tilnærming oss mulighet til å analysere konkrete erfaringer og tiltak på et detaljert nivå.

Oppgaven er strukturert som følger: Først presenterer vi relevant teori om elevdemokrati.

Deretter følger en metodedel hvor vi redegjør for hvordan vi skal samle inn data gjennom spørreundersøkelser og intervjuer. Etter dette presenterer vi resultatene og analyserer dem i lys av teorien. Til slutt drøfter vi funnene og trekker en konklusjon der vi vurderer hvordan elevrådets arbeid kan styrkes for å sikre at elevenes perspektiver blir tatt på alvor.

2. Teori

2.1. Deltakerdemokrati

Deltakerdemokrati er en demokratisk modell som bygger på prinsippet om at politisk medvirkning ikke bør begrenses til valg, men også bør foregå kontinuerlig gjennom aktiv

deltakelse i beslutningsprosesser. I denne modellen vektlegges borgernes mulighet til å påvirke samfunnsutviklingen direkte, i stedet for å kun overlate politiske avgjørelser til valgte representanter (Hovden, Knutsen, & Kosberg, 2022, s. 38). Målet er å sikre at politikk utformes i tråd med befolkningens behov og ønsker, noe som gjør demokratiet mer responsivt og representativt. Et sentralt argument for deltakerdemokrati er at det bidrar til økt politisk tillit og legitimitet. Når borgere har reelle muligheter til å påvirke beslutninger, opplever de at deres stemme har verdi, noe som styrker deres tiltro til politiske institusjoner (Normann-Eide, 2025). Gjennom direkte engasjement i debatter, høringer og folkeavstemninger utvikler innbyggerne en dypere forståelse for politiske prosesser og samfunnsutfordringer (Bie-Drivdal & Ulriksen Storrønning, 2024). Dette samsvarer med teoriene til Jean-Jacques Rousseau, som i *Du contrat social* (1762) argumenterte for at et ekte demokrati krever aktiv medvirkning fra borgerne. Han mente at individuell frihet bare kan bevares dersom folket deltar direkte i utformingen av lover og beslutninger, noe som bidrar til å utvikle både politisk kompetanse og en sterkere demokratisk kultur (Den sosiale kontrakten, 2025).

2.2. Elevmedvirkning og elevdeltakelse

Vi har to hovedgrunner til at elever i norsk skole skal ha medvirkning. Det går ut på bedre læring og at man skal være demokratiske medborgere (Zakariassen, 2024). For det første skal medvirkning føre til bedre læring. Dette kan forstås i lys av Vygotskys sosiokulturelle læringsteori, som vektlegger at læring skjer best i samspill med andre og gjennom aktiv deltagelse i egen læringsprosess (Stai, 2021). Det som menes med dette er at hvis man har mulighet til å kunne være med på å påvirke skolehverdagen sin, vil man sannsynligvis ta mer ansvar for egen læring, og skolearbeid vil føles mer meningsfullt. Da vil man bli mer motivert til å lære, oppleve mestring og lære mer (Zakariassen, 2024).

Den andre hovedgrunnen er å bli demokratiske medborgere. Elevmedvirkning bidrar til at unge får oppleve å være en del av et demokratisk fellesskap. Dette er direkte knyttet til de overordnede målene i læreplanen, som framhever at tverrfaglige temaer som *Demokrati og medborgerskap* skal gi elevene forståelse for demokratiets verdier, spilleregler og grunnleggende prinsipper. Som det står i de overordnede målene, skal skolen bidra til at elevene forstår sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som

ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet. Elevmedvirkning, for eksempel gjennom elevrådet, gir en konkret arena hvor elevene kan praktisere demokratisk deltakelse. På denne måten får de både innsikt i og erfaring med hvordan de kan utøve sine rettigheter, samtidig som de forstår sine plikter som medborgere (Udir.no, 2017).

Gjennom elevdemokratiet lærer elevene å håndtere dilemmaer som balansen mellom flertallets rett og mindretallets rettigheter, samtidig som de øver seg på kritisk tenkning og respekt for uenighet. Dette samsvarer med de overordnede målene, som understreker at skolen skal forberede elevene på å bli aktive medborgere som bidrar til å videreutvikle og vedlikeholde demokratiet.

Som det beskrives i læreboka for politikk og menneskerettigheter (Vg2/Vg3) *Demos*, innebærer det å være en medborger at man er en fullverdig deltaker i samfunnet, med både rettigheter og plikter. Boka understreker at demokratisk deltakelse ikke bare handler om å stemme ved valg, men også om aktiv medvirkning i hverdagen, slik som gjennom elevråd og andre demokratiske organer i skolen. Gjennom elevmedvirkning får elever en grunnleggende forståelse av demokratiets verdier og praktiske erfaring med å delta i et demokratisk fellesskap. Dette samsvarer med læreplanens mål om at skolen skal gi elevene innsikt i hvordan de kan påvirke samfunnet og forstå sitt ansvar som medborgere (Hovden, Knutsen, & Kosberg, 2022).

2.3. Opplæringsloven

Formålet med opplæringsloven er å sikre at barn, ungdom og voksne får en god utdanning i et trygt og inkluderende miljø jf. 1-1 «*Opplæringen skal bidra til både faglig utvikling, men også personlig trivsel hos hver enkelt elev*». En sentral del av dette er elevenes rett til medvirkning som blir understreket i opplæringsloven § 10-2 «*Elevene har rett til å uttrykke sine meninger i saker som angår dem, og deres synspunkter skal også bli hørt og vektlagt i samsvar med alder og modenhet*». Dette er noe som er spesielt viktig i Norge, et samfunn preget av likestilling, da medvirkning kan øke elevenes motivasjon og deltakelse. Gjennom å ytre sine meninger lærer elevene også grunnleggende demokratiske verdier.

Videre legger Opplæringsloven til rette for skoledemokrati, som beskrevet i § 10-4. Her pålegges skolen å involvere både elever og foreldre i planlegging, gjennomføring og evaluering av skolens

aktiviteter, inkludert arbeidet med skolemiljøet og kvalitetsutvikling. Elevene skal oppmuntres til å delta aktivt, og skolen skal støtte dem i dette arbeidet. Slik bidrar skoledemokratiet til en mer inkluderende skolekultur der alle føler seg hørt.

En annen viktig bestemmelse er § 10-5, som omhandler organiseringen av skoledemokratiet. Her kreves det at alle grunnskoler og videregående skoler har et elevråd valgt av elevene. Gjennom disse ordningene styrker opplæringsloven samarbeidet mellom elever, foreldre og skolen, og legger til rette for et inkluderende og demokratisk skolemiljø (Lov om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa (opplæringslova), 2024).

3. Metode

For å undersøke hvordan manglende respons fra skoleledelsen på elevrådets innspill påvirker elevenes engasjement og opplevelse av demokrati i skolen, har vi valgt å benytte en kombinasjon av kvalitative og kvantitative metoder. Vi bruker kvalitativ metode ved å intervju skolen rektor og miljøterapeuter, og kvantitativ metode ved å ha en spørreundersøkelse blant elevene.

Vi skal intervju skolen rektor, fordi han som øverste leder for skoleledelsen kan gi oss et overordnet perspektiv på hvordan elevrådets rolle og innspill vurderes på et strategisk nivå. Miljøterapeutene på skolen skal også intervjues, fordi de, i tillegg til å være en del av skoleledelsen, har mye mer daglig kontakt med elevene. De er også blant de voksne på skolen som har ansvar for elevrådet. Gjennom disse rollene kan de gi ulike perspektiver på hvordan skoleledelsen samhandler med elevrådet og hvordan dette påvirker elevenes engasjement. Intervjuene vil inneholde åpne spørsmål som gir rom for utdypning. Svarene blir transkribert og analysert for å identifisere fellestrekk og mønstre. Semi-strukturerte intervjuer gir oss mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål og tilpasse samtalen etter svarene vi får.

For å få elevenes perspektiv og opplevelse av elevrådets innflytelse og skolens respons, gjennomfører vi en digital spørreundersøkelse blant elever i tredje klasse på vår skole. Spørreskjemaet inneholder både lukkede spørsmål, som rangeringsskalaer (1–5), og åpne spørsmål for mer utdypende svar. Spørreundersøkelsen lar oss nå et stort antall elever, noe som gir oss brukbar data og høy grad av validitet. Den kvantitative tilnærmingen gir oss også mulighet til å måle elevenes engasjement og opplevelse av demokrati i skolen på en strukturert måte. Ved å inkludere både lukkede og åpne spørsmål får vi både presise data som kan analyseres numerisk, gi oss mer utfyllende svar som kan gi kontekst til funnene, og sammenlignes med svar fra intervjuer med skoleledelsen.

4. Resultater

4.1 Spørreundersøkelse

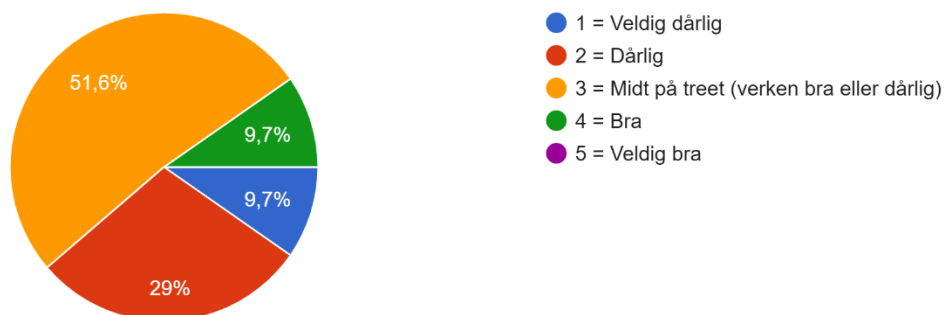
I spørreundersøkelsen vår hadde vi seks spørsmål for å undersøke problemstillingen vår. Vi har også bevisst tilpasset spørreundersøkelsen for å kunne tilpasse målgruppen vi ønsker svar fra.

På spørreundersøkelsen vår fikk vi 31 svar.

Figur 1:

I hvilken grad opplever du at skoleledelsen tar imot tilbakemeldinger fra elevrådet?

31 svar

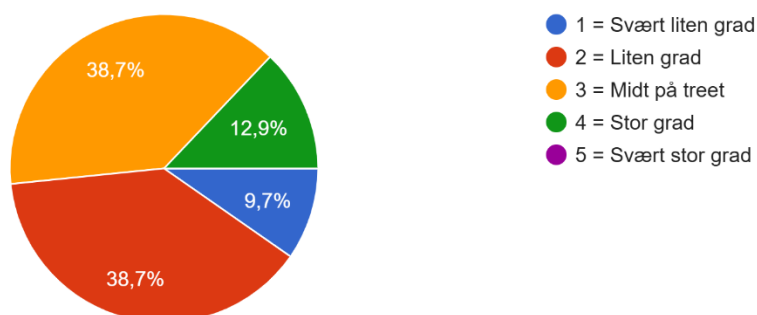

Her er det 51,6% (16 av 31) elever på VG3 som har sagt at det er verken bra eller dårlig, mens 29% (9 elever) har svart at det er dårlig.

Figur 2:

I hvilken grad føler du at skoleledelsen tar hensyn til elevenes forslag og tilbakemeldinger?

31 svar

Her er det like stor prosentandel på «midt på treet» og «liten grad». Begge ligger på 38,7% som tilsvarer 24 av 31 elever til sammen.

Figur 3:

Hvor trygg føler du deg på å uttrykke dine meninger og tilbakemeldinger til skoleledelsen? (Tørr du si ifra dersom du har noe på hjertet)

31 svar

Her har 41,9% personer svart «kan fint si ifra hvis det er noe jeg vil kommentere» som tilsvarer 13 personer. I tillegg har 16,1% (5 personer) svart de heller lar noen andre gjøre det og 25,8% som tilsvarer 8 elever lar helst være å si noe.

På spørreundersøkelsen til elevene på vg3 hadde vi også tre spørsmål hvor de kunne svare fritt på det de tenkte. Her fikk vi en del gode svar, og har tatt med de vi syntes passet best knyttet til problemstillingen vår.

Figur 4:

«Hva kunne vært gjort for å forbedre elevdemokratiet på skolen?»

Svar 1

Enklere måte å si ifra på, vært mer imøtekommende når det gjelder elevers forslag...ikke stille seg kritisk til alt umiddelbart uten å vurdere noe som helst

Svar 2

Man kunne først og fremst skapt større engasjement og oppmerksomhet mot elevrådet, få ting og ideer igjennom elevrådet og til ledelsen. Skolen må begynne å faktisk svare elevene på deres ønsker og jobbe hardere for å oppnå ting!

Figur 5:

«Hvordan opplever du at skoleledelsen bidrar til å styrke elevdemokratiet?»

Svar 1

Jeg syns at skoleledelsen bidrar noe, men for dårlig på de ressursene som faktisk er satt inn. Når elever i elevrådet står frem for deres klasser/medelevers ideer, som f.eks. Ønsket som har vært en ildsak i FLERE år, ønsket om flere stoler og bord i kantinen, ønsket om flere plasser i kantina så det er plass til flere enn bare en brøkdel av elevene som er på skolen. Som igjen gjør at en av skolens største problemer, utenforskap og dårlig skolemiljø blir dratt inn i denne problemstillingen med for få plasser. Som igjen blir lagt på elevene som kilden til problemet. Dette er svakt av ledelsen å ikke tenke lenger enn sin egen nesetipp, de ser ikke bredere på problemstillingen og det virker som at de ikke vil være åpen for at det kan hende at det er opp til dem å gjøre visse tiltak for å forebygge at dette blir en like stor medvirkning til utenforskap blandt annet, som skolen legger på elevene. Derfor bør ledelsen heller først se på forebyggende ting SKOLEN kan gjøre og ikke hva som er galt med ELEVENE og «straffe» oss, med færre(?!!?) plasser i kantina, som igjen bare er latterlig løsning. Lite voksent.

Svar 2

Ikke optimalt for elevene. Føler elevene ikke har en stemme de kan bruke

Svar 3

Det kommer helt an på elevdemokratiet. Om vi har elever som tar kontroll og «bruker rettighetene» deres så funker det. Om det ikke er noen elever som tar initiativ så er det ingenting skoleledelsen kan gjøre for å styrke elevdemokratiet.

Men av de sakene jeg har hørt at flere har hatt problemer med, så har ikke skolen jobbet med elevene for å løse problemet. Særlig mtp plass i kantina, og det at det generelt er altfor få møteplasser rundt om på skolen. Og stolene sin kvalitet. Dette er arenaer jeg tenker at ledelsen må jobbe nærmere elevene på.

Figur 6:

«Hvordan opplever dere at deres meninger blir ivaretatt av skolen?»

Svar 1

synes ikke at våre meninger blir så godt ivaretatt, vi sier noe, men føler ikke at de alltid tar det til seg.

Svar 2

Det virker som at de gjør en jobb for å høre meninger fra elevene og ønsker å jobbe for et bra elevdemokrati på skolen. MEN når de først får sannheten i fanget, så virker det som at de bare tar letteste vei ut av hver eneste situasjon og innspill. Det virker ikke som at de vet helt hvordan de kan jobbe mot mål og ønsker og hva og hvordan ting kan /bør gjøres, og hva som FAKTISK er mulig og ikke. Derfor blir elevene fort møtt med avslag som igjen demotiverer VIKTIGE elever som står frem.

Svar 3

i en liten grad, de ønsker at vi skal komme med meninger og forslag, men de gjør veldig lite med de tilbakemeldingene vi kommer med.

4.2 Intervju med rektor

Elevenes rolle i elevdemokratiet

Rektor understreket viktigheten av at elevdemokratiet ikke bare skal være et skinndemokrati, men et reelt medvirkningsorgan innenfor de rammene som gjelder. Elevrådet skal ikke bare diskutere trivelige saker som brød, melk og honningsaker, men også temaer som angår undervisningen og hvordan skolen kan forbedres.

Videre påpekte rektor at utviklingen av et velfungerende elevdemokrati er en langsiktig prosess.

Forbedringer i samarbeidet mellom skoleledelsen og elever

Rektor pekte på utfordringer knyttet til klassens time, som per i dag ikke fungerer godt nok som en arena for elevmedvirkning. En mulig forbedring er å inkludere klassens time i fagplanen som en fast time med oppmøteplikt, hvor ledelsen og elevene systematisk kunne gå gjennom saker i alle klasser og skape en arena for reell dialog.

Engasjement i elevrådet

For å styrke elevrådet jobber skolen aktivt med å arrangere samlingskurs og turer for å skape samhold innad i rådet. Målet er å gi elevene trygghet til å heve stemmen og fremme sine synspunkter. Rektor var imidlertid usikker på hvor effektiv denne metoden er i praksis, men mente at turene fungerer godt for å bygge fellesskap.

Elevenes opplevelse av å bli tatt på alvor

Rektor mente at opplevelsen av hvorvidt elevenes meninger blir tatt på alvor, varierer. En av utfordringene er at elever ofte tenker kortsiktig, mens skoleledelsen må ha et mer langsiktig perspektiv. En del saker som tas opp kan løses raskt, mens andre krever mer tid, noe som kan påvirke elevenes oppfatning av hvor mye innflytelse de faktisk har.

4.3 Intervju med miljøterapeuter

Miljøterapeut 1

Hvordan oppfatter du elevenes rolle når det kommer til elevdemokratiet på skolen?

Miljøterapeuten uttrykker at elevenes rolle i elevdemokratiet kan være noe misforstått. Hen opplever at skoleledelsen bruker mye tid og ressurser på å legge til rette for at elevenes stemme blir hørt, men samtidig at mange elever opplever det motsatte.

Hva mener du kan forbedres i samarbeidet mellom skoleledelsen og elever?

Hen mener at elevrådet burde involvere seg mer, men peker på at motivasjonen blant elevene ser ut til å ha sunket over tid. Hen ser en sammenheng mellom denne motivasjonsnedgangen og elevenes opplevelse av ikke å bli hørt. Dersom elevrådet føler at deres arbeid ikke fører til endringer, kan det resultere i en nedadgående spiral av lavt engasjement.

Hvordan blir innspill fra elevrådet tatt imot av skolen?

Hen mener at skolen tar elevrådets innspill på alvor. Elevrådet har blant annet blitt invitert til å snakke direkte med lærere og holde foredrag om hvordan de opplever skolehverdagen. Hen påpeker likevel at det finnes en balansegang mellom elevenes ønsker og skolens behov for å stille krav.

Hvordan jobber skolen for å engasjere flere til elevrådet?

Skolen har tatt flere initiativ for å øke engasjementet, blant annet ved å arrangere en tur til Jomfruland for alle elevrådsrepresentanter. Der har de som ønsker også mulighet til å stille til styret. På turen gjennomføres gruppeoppgaver og aktiviteter for å skape trygghet og fellesskap, slik at flere våger å bruke stemmen sin i elevrådet.

Hvordan tror du at elevene opplever at deres meninger blir tatt på alvor gjennom elevrådet?

Miljøterapeuten tror det er en forskjell i oppfatning mellom elever og ansatte. Hen mener at elevene ofte opplever å ikke bli tatt på alvor, og at dette kan være en av grunnene til lav motivasjon i elevrådet. Dersom elevene i større grad så konkrete resultater av arbeidet sitt, ville de kanskje vært mer engasjerte.

Hvordan jobber skolen med å motivere elever til å delta i elevrådet, spesielt hvis de føler at ingenting blir gjort?

Hen trekker frem Jomfruland-turen som et viktig tiltak for å bygge relasjoner og trygghet blant elevrådsmedlemmer. Likevel mener hen at motivasjonen har sunket fra turen og utover skoleåret. Hen etterlyser en strategi for å holde engasjementet oppe, slik at elever ikke mister troen på at de kan skape endring.

Miljøterapeut 2

Hvordan oppfatter du elevenes rolle når det kommer til elevdemokratiet på skolen?

Miljøterapeuten trekker frem at elevrådet, SU (Samarbeidsutvalget) og SMU (Skolemiljøutvalget) gir elevene mulighet til å påvirke, og at elevrådet i utgangspunktet skal være helt elevstyrt. Dette gir rom for å si ifra og komme med forslag, men hen opplever at engasjementet varierer. Hen skulle gjerne sett mer driv blant elevene, og savner at de i større grad griper muligheten til å påvirke skolehverdagen sin. Hen har hørt om tilfeller der elever har fått gjennomslag, for eksempel i saker om skolebøker, men har ikke utover dette sett mange eksempler på at elevrådet har fått til større endringer.

Hvordan jobber skolen for å engasjere flere til elevrådet?

Ifølge miljøterapeuten er skolens innsats for å få elever med i elevrådet relativt begrenset. Hen opplever at det stort sett handler om hvem som vil melde seg, og hvis ingen tar initiativ, må noen utpekes. Samtidig påpeker hen at skolen faktisk gjør noe for å styrke elevrådet, blant annet gjennom en omfattende elevrådstur til Jomfruland. Dette er en unik mulighet mange andre skoler ikke tilbyr, og en opplevelse som kan gi en god start for de som er med. Dersom elever opplever at de ikke får gjennomslag for sakene sine, vil de miste motivasjonen. Derfor mener hen at skolen bør bidra til å styrke denne kulturen, slik at elevene opplever at innsatsen deres faktisk utgjør en forskjell.

Hvordan sikrer skolen at elevstemmen blir ivaretatt i beslutningsprosesser?

Miljøterapeuten forklarer at elevenes stemme formelt sikres gjennom SU og SMU, hvor elevene har flertall. Dette skal i teorien sørge for at elevenes synspunkter blir hørt og tatt hensyn til. Likevel påpeker hen at rektor har mulighet til å overstyre beslutninger, noe som kan begrense elevrådets reelle påvirkningskraft.

Hvordan tror du at elevene opplever at deres meninger blir tatt på alvor gjennom elevrådet?

Miljøterapeuten tror dessverre at mange elever opplever at de ikke blir hørt i særlig stor grad. Hen forteller om samtaler med elever, spesielt eldre elevrådsrepresentanter, som har gitt uttrykk for at de sjelden får gjennomslag for sakene de tar opp. Mens Vg1-elever ofte starter med stor optimisme, blir de gjerne mer demotiverte etter hvert som de ser at mange forslag ikke blir realisert. Spesielt ser hen at økonomiske begrensninger ofte blir brukt som en forklaring på hvorfor ting ikke kan gjennomføres. Ifølge hen kan dette føre til at elever i Vg3 har et mer pessimistisk syn på elevrådets innflytelse enn de som er nye på skolen.

5. Analyse

5.1. Evnen til å uttrykke seg fritt i skolen

Figur 3 viser at 41,9 % av elevene sier at de kan fint si ifra hvis det er noe de vil kommentere, mens 16,1 % heller lar noen andre si ifra, og 25,8 % lar helst være å si noe. Dette betyr at til sammen 41,9 % av elevene er tilbakeholdne med å uttrykke sine meninger direkte.

Dersom vi ser dette i lys av deltakerdemokratiet, er det bekymringsverdig at en såpass stor andel av elevene ikke føler seg trygge nok til å ytre seg. Politisk deltakelse kan også bidra til en mer informert befolkning. Gjennom direkte engasjement i debatter, høringer og folkeavstemninger utvikler innbyggerne en dypere forståelse for politiske prosesser og samfunnsutfordringer (Bie-Drivdal & Ulriksen Storrønning, 2024). Altså, aktiv deltakelse er en forutsetning for å utvikle politisk kompetanse, noe som samsvarer med teoriene til Jean-Jacques Rousseau. I tillegg viser teorien om elevmedvirkning at det å kunne uttrykke seg fritt bidrar til bedre læring og demokratisk kompetanse (Zakariassen, 2024).

En mulig forklaring på dette kan være at elevene ikke opplever at deres meninger blir tatt på alvor av skoleledelsen, noe som videre kan bidra til apati og lavere deltakelse i elevdemokratiet.

5.2. Skoleledelsens rolle i elevdemokratiet

Figur 5 belyser hvordan elevene opplever at skoleledelsen bidrar til å styrke elevdemokratiet. Her kommer det tydelig frem at flere elever mener skoleledelsen ikke utnytter ressursene som er tilgjengelige. Et konkret eksempel er ønsket om flere stoler og bord i kantinen, et behov som har vært fremmet i flere år uten å bli håndtert. Problemet med mangel på sitteplasser i kantinen knyttes videre til utenforskap og et dårlig skolemiljø, noe som viser at elevmedvirkning ikke bare handler om trivsel, men også om sosial inkludering.

Dersom vi ser på dette i lys av opplæringsloven, fastslår § 10-2 at elevenes synspunkter skal høres og vektlegges i samsvar med alder og modenhet. Dersom skoleledelsen ikke responderer

på elevrådets forslag over tid, svekkes elevenes tillit til at deres innspill har verdi. Dette bryter med prinsippet i deltakerdemokratiet om at politisk deltakelse skal ha reell innflytelse (Normann-Eide, 2025). Skolens plikt til å legge til rette for elevdemokrati er også understreket i opplæringslovens § 10-4, hvor det pålegges skolen å involvere elevene i planlegging og evaluering.

I praksis ser vi imidlertid at mange elever opplever at deres stemme ikke blir hørt, noe som kan svekke motivasjonen til å delta aktivt i skolens demokratiske prosesser. Dette understøttes av teorien om elevmedvirkning, hvor en av hovedgrunnene til elevdemokrati er å forberede elevene på rollen som demokratiske medborgere (Zakariassen, 2024). Dersom skoleledelsen ikke tar elevenes innspill på alvor, risikerer man å skape et demokrati hvor deltakelse er symbolsk heller enn reell.

5.3. Sammenhenger og implikasjoner

Gjennom analysen av funnene ser vi en tydelig sammenheng mellom elevenes trygghet til å uttrykke seg og hvordan skoleledelsen håndterer elevdemokratiet. Når elevrådets forslag ikke følges opp, svekkes elevenes oppfatning av at deres stemme betyr noe. Hvis elevdemokratiet skal fungere etter prinsippene i deltakerdemokratiet, må skolen aktivt arbeide for at elevenes innspill får konsekvenser, slik at demokratiet oppleves som reelt og ikke som en formalitet.

Videre viser funnene at manglende elevmedvirkning kan ha reelle konsekvenser for skolemiljøet. Problemer som utenforskap kan forverres dersom praktiske utfordringer som manglende sitteplasser ikke tas på alvor. Dette understreker at elevdemokrati ikke kun handler om prinsipper, men også om å skape et inkluderende og funksjonelt skolemiljø.

5.4 Mangel på dialog: Hvordan avstanden mellom ledelse og elever påvirker skolehverdagen

I samtale med rektor og miljøterapeutene kom det frem at de opplever elevdemokratiet ved skolen som en struktur med potensial, men med utfordringer knyttet til praktisk gjennomføring og engasjement. Rektor understreket at skolen legger til rette for elevmedvirkning gjennom

formelle organer som elevrådet og skoleutvalg, men at det ofte er en mangel på aktiv deltakelse fra elevene. Dette kan tolkes i lys av deltakerdemokratiet, som vektlegger at borgerne, i dette tilfellet elevene, ikke bare skal ha muligheten til å delta, men også faktisk engasjere seg for at demokratiet skal fungere optimalt (Hovden, Knutsen, & Kosberg, 2022). Elevenes eget engasjement er derfor en grunnleggende forutsetning for at elevdemokratiet skal ha reell funksjon i skolehverdagen. Ifølge teorien om elevmedvirkning og elevdeltakelse er en av hovedgrunnene til elevdemokrati at elevene skal utvikle seg til demokratiske medborgere (Zakariassen, 2024). Miljøterapeutene fremhevet imidlertid at enkelte elever viser initiativ i saker de brenner for, noe som viser at det finnes et potensial for økt deltakelse dersom de rette rammene er på plass.

Rektor uttrykte også at skolens ledelse i stor grad må balansere mellom elevmedvirkning og andre hensyn, slik som læreplanmål og praktiske begrensninger. Dette er relevant i lys av deltakerdemokrati, hvor en utfordring ofte er hvordan direkte medvirkning kan balanseres med effektiv beslutningstaking (Normann-Eide, 2025). Rektor fremhevet at de gjerne vil styrke elevrådets rolle og gjøre det mer synlig, men at dette krever både tid og ressurser.

Basert på dette kan det konkluderes med at mens rektor og miljøterapeutene ser verdien av elevmedvirkning, er det utfordringer knyttet til gjennomføringen. For at elevdemokratiet skal fungere bedre, kan det være nødvendig å tydeliggjøre elevrådets rolle, styrke elevenes forståelse av deres innflytelse, og sikre at medvirkningen får konkrete resultater. Dette kan bidra til å øke elevenes politiske kompetanse og deres opplevelse av demokratisk medborgerskap (Hovden, Knutsen, & Kosberg, 2022).

6. Drøfting

6.1. Betydningen av elevenes deltakelse

En sentral problemstilling som analysen avdekker, er at mange elever viser tilbakeholdenhet i å uttrykke sine meninger, noe som kan tyde på at demokratisk deltakelse ikke er fullt forankret i skolekulturen. Denne tilbakeholdenheten kan ha sammenheng med en mangel på opplevd respons fra skolens ledelse, noe som kan skape en følelse av at deltakelsen ikke har noen reell innvirkning. Ifølge teorien om deltakerdemokrati er aktiv deltakelse en grunnleggende forutsetning for at demokratiet skal fungere effektivt, men det er viktig å ta i betraktning om det er realistisk å forvente at alle elever skal delta aktivt i et system der deres innspill ikke alltid blir hørt.

6.2. Skoleledelsens rolle og ansvar

Skoleledelsen har en sentral rolle i å styrke elevdemokratiet, og resultatene fra undersøkelsen viser at mange elever ikke opplever at deres stemme blir hørt. Dette reiser spørsmålet om det er en faktisk mangel på vilje fra skolens side, eller om det handler om ressursbegrensninger og prioriteringer. Som rektor påpeker, er det nødvendig å balansere elevmedvirkning med andre hensyn, som læreplanmål og praktiske begrensninger. Dette belyser en utfordring om hvor langt skoleledelsen egentlig kan gå for å imøtekomme elevenes ønsker uten at det går på bekostning av skolens kjerneoppgaver.

For å styrke elevdemokratiet, kan det være relevant å vurdere mer lavterskeltiltak som anonyme innspillkanaler, som kan bidra til at flere elever føler seg tryggere på å ytre sine meninger. En mer direkte dialog mellom elever og ledelse kan også være et tiltak for å bygge tillit og styrke opplevelsen av at deltakelse har reell innvirkning. Skolen bør også prioritere tiltak som oppleves som konkrete og enkle, slik som løsningen på praktiske utfordringer som for eksempel manglende sitteplasser i kantinen. At slike problemer ikke blir adressert på en raskere

måte, kan signalisere at elevmedvirkning ikke vurderes som viktig nok, og dermed underminere prinsippet om reell demokratisk innflytelse.

6.3. Mulige tiltak

Hvordan kan elevdemokratiet forbedres i praksis? Et tiltak som kan bidra til dette er å synliggjøre hvordan elevrådets innspill blir behandlet. Økt åpenhet om hvordan elevforslag vurderes og eventuelt implementeres, kan styrke elevenes motivasjon for å delta, da de ser at deres innsats faktisk fører til konkrete endringer. For å få til dette, må skoleledelsen prioritere å gjennomføre saker som gjør denne prosessen mer transparent altså mer tydelig og synlig for elevene.

Videre kunne fremtidig forskning på elevdemokrati undersøke hvordan ulike skoler organiserer elevmedvirkning, og hvilke tiltak som har hatt størst effekt på elevenes deltakelse. Ved å kunne sammenlikne skoler der elevdemokratiet fungerer godt og de som har utfordringer med engasjementet, kan dette gi nyttige innsikter om hvordan strukturer og skolekultur kan påvirke elevenes vilje til å delta.

6.4. Styrker og svakheter fra metodedelen

Metodene som ble benyttet i undersøkelsen hadde både styrker og svakheter. En betydelig styrke var bruken av både kvalitative og kvantitative metoder. Dette gjorde det mulig for oss å få et bredere bilde av ikke bare elevenes, men også rektors og miljøterapeutenes tanker og meninger. Spørreundersøkelsen ga en bred oversikt over elevenes holdninger, mens intervjuene med rektor og miljøterapeutene bidro med dypere innsikt, spesielt når det gjaldt de praktiske utfordringene og skolens tilnærming til elevmedvirkning.

Samtidig er det verdt å erkjenne at vi ikke er objektive forskere. Vi gikk inn i denne undersøkelsen med en klar frustrasjon over manglende elevmedvirkning, noe som kan ha gjort oss forutinntatte i hvordan vi tolket funnene og hvilke aspekter vi valgte å vektlegge. Selv om vi har forsøkt å være nøytrale, kan våre egne oppfatninger ha påvirket både spørsmålene vi stilte og hvordan vi analyserte svarene. I tillegg hadde undersøkelsen andre metodiske svakheter. En utfordring med spørreundersøkelsen er at noen elever ikke svarer på en seriøs måte, spesielt i

en anonym kontekst. I tillegg kan noen elever ha en tendens til å ikke ta spørreundersøkelsen seriøst, spesielt når temaene kan oppfattes som lite relevante for deres hverdag. Likevel har disse svakhetene ikke hatt en betydelig innvirkning på resultatene, ettersom de ikke utgjorde en majoritet av svarene. En annen utfordring var intervjuet med skolens rektor, en person vi ikke er så involvert med i hverdagen, og som har mye makt på skolen. Dette gjorde det vanskelig å stille de mest kritiske spørsmålene vi egentlig burde eller ønsket å stille, da vi ikke ønsket å fornærme eller skape en ubehagelig situasjon.

Hvis vi skulle gjort noe annerledes, ville det kanskje vært å gjennomføre spørreundersøkelsen før vi hadde intervjuene. Da kunne vi brukt elevenes svar til å stille mer målrettede og relevante spørsmål i intervjuene, noe som kunne gitt enda bedre innsikt.

6.5. Konsekvenser ved videre svekkelse av elevdemokratiet

En viktig konsekvens som kan oppstå ved videre svekkelse av elevdemokratiet, er at dersom utfordringene knyttet til elevenes deltakelse i demokratiske prosesser fortsetter, kan dette føre til en svekkelse av demokratiet på lengre sikt. Dette gjelder både på skolen, men også i samfunnet generelt. Dette kan ha konsekvenser for deres vilje til å delta i andre demokratiske prosesser senere i livet, som for eksempel ved valg. Dette kan bli et betydelig problem for samfunnet, da dette kan være med å svekke demokratiet. Deltakerdemokrati er avhengig av at individer føler at deres meninger er viktige og at de har en reell mulighet til å påvirke beslutninger.

For Norge, et land som er kjent for sitt sterke demokrati (Thorsen, 2022), kan en reduksjon i deltakelse få langt større konsekvenser enn bare et lavere valgdeltakelse. Demokratiet vårt er avhengig av at innbyggerne føler en sterk tilknytning til de politiske prosessene og at deres stemmer blir hørt og tatt på alvor. Hvis dagens ungdom, som skal være morgendagens velgere og beslutningstakere, ikke føler at deres deltakelse er meningsfull i ungdomsårene kan dette resultere i en politisk apati, hvor flere mennesker velger å stå utenfor demokratiet, og dermed undergraver de grunnleggende prinsippene om folkestyre. Over tid kan dette føre til lavere valgdeltakelse, spesielt blant yngre generasjoner, noe som igjen kan skape skjevheter i valgresultatene.

7. Konklusjon

Problemstillingen i denne oppgaven var «*Hvordan påvirker oppfølging av elevrådets innspill tilliten til skolesystemet, og hvordan kan samarbeid med skoleledelsen styrke elevdemokratiet?*».

Våre funn viser at manglende oppfølging av elevrådets innspill svekker elevenes tillit til skolesystemet. Når elever ikke opplever at deres stemme tas på alvor, mister de motivasjon, og elevdemokratiet framstår som lite reelt. Dette står i kontrast til prinsippene i deltakerdemokrati og kravene i opplæringsloven.

For å styrke elevdemokratiet må skoleledelsen ta elevenes innspill mer på alvor og legge til rette for reell påvirkning. Samtidig har elevenes eget engasjement også betydning – demokratiet fungerer best når begge parter deltar aktivt. Et tettere og mer gjennomslukt samarbeid mellom elevråd og ledelse er derfor nødvendig for at elever skal føle seg hørt og oppleve at deres innsats fører til faktisk endring. Selv om undersøkelsen er gjort ved vår skole, mener vi at funnene gir innsikt som kan være relevant og overførbar til andre skoler med lignende utfordringer.

8. Referanser / Kilder

Bie-Drivdal, A., & Ulriksen Storrønning, Y. (2024, 02 05). *Demokratisk deltagelse i skolen – lærernes, tillitsvalgtes og profesjonsfellesskapenes rolle*. Hentet fra Utdanningsforbundet: <https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/publikasjoner/2024/demokratisk-deltagelse-i-skolen--larernes-tillitsvalgtes-og-profesjonsfellesskapenes-rolle>

Den sosiale kontrakten. (2025, 02 22). Hentet fra Wikipedia:
https://fr.wikipedia.org/wiki/Du_contrat_social

Gilje, A. (2023). *Masteroppgave om elevrådsarbeid. En kvalitativ studie av ungdomsskoleelevers erfaringer knyttet til elevrådsarbeid*. Hentet fra NLA Høgskolen:
<https://nla.brage.unit.no/nla-xmlui/handle/11250/3094077>

Hovden, H. E., Knutsen, C. H., & Kosberg, E. (2022). *Demos*. Oslo: Cappelen Damm.

Johansen, C. M., & Sundbye, L. M. (2019, november 19). *Kvantitative og kvalitative metoder*. Hentet fra NDLA: <https://ndla.no/r/markedsforing-og-innovasjon-sr-ssr-vg1/kvantitative-og-kvalitative-metoder/de6e41787f>

Korsmål, E. K., & Vik, K. (2023, 12 01). *Frafall i videregående opplæring*. Hentet fra Utdanningsforbundet: <https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/utdanningsforbundet-mener/artikler/frafall/>

Lov om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa (opplæringslova), 1-1; §10-2; §10-4; §10-5 (Kunnskapsdepartementet August 1, 2024).

Normann-Eide, T. (2025, 02 25). *apati*. Hentet fra Store norske leksikon: <https://snl.no/apati>

Stai, S. (2021, 02 05). *Vygotskij og kognitiv utvikling*. Hentet fra NDLA:
<https://ndla.no/nb/r/pedagogisk-arbeid-hs-bua-vg2/vygotskij-og-kognitiv-utvikling/4217538d18>

Statistisk sentralbyrå. (2024, 06 12). *Gjennomføring i videregående opplæring*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/utdanning/videregaende-utdanning/statistikk/gjennomforing-i-videregaende-opplaering>

Thorsen, D. E. (2022, desember 28). *Norges politiske system*. Hentet fra Store norske leksikon:
https://snl.no/Norges_politiske_system

Udir.no. (2017, September 1). *Utdanningsdirektoratet*. Hentet fra Demokrati og medborgerskap:
<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/demokrati-og-medborgerskap/?lang=nob>

Udir.no. (2025, Januar 13). *Elevdemokrati og medvirkning*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet:
<https://sokeresultat.udir.no/?query=elevdemokrati>

Utdanningsdirektoratet. (u.d.). *Fag- og timefordeling og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet Udir-1-2024*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet:
<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Innhold-i-opplaringen/udir-1-2024/vedlegg-1/3vgo/#3.3.2studiespesialisering>

Vårdal, L. S. (2019, Juni 27). *Sosial ulikhet, lagdeling og klasser*. Hentet fra NDLA:
<https://ndla.no/r/kommunikasjon-og-samhandling-hs-hea-vg2/sosial-ulikhet-lagdeling-og-klasser/67830a6aa6>

Zakariassen, E. S. (2024, april 10). *Elevmedvirkning og elevdemokrati* . Hentet fra NDLA:
<https://ndla.no/nb/r/tverrfaglige-temaer/elevmedvirkning-og-elevdemokrati/a53cd4b778>

9. Vedlegg

9.1. Transkriberte intervjuer

Miljøterapeut 1 –
transkribert intervju.p

Miljøterapeut 2 –
transkribert intervju .ç

Rektor – transkribert
intervju.pdf

9.2. Samtykkeskjema for intervjuer

Samtykkeerklæring
for intervju Forskning